

سازمان حمایت کارکنان

حوزه معاونت امور توانبخشی

**دستورالعمل شرایط و ضوابط اختصاصی مراکز حرفه آموزی معلولان
(غیر دولتی کارگاه تولیدی حمایتی)**

دستورالعمل شرایط و ضوابط اختصاصی مراکز حرفه آموزی معلولان
(غیردولتی کارگاه تولیدی حمایتی)
(ظرفیت ۵۰ نفر)

ماده ۱

تعاریف

۱-۱- توانبخشی حرفه ای

توانبخشی حرفه ای به مجموعه ای از خدمات اطلاق می شود که به افراد دارای معلولیت های جسمی، ذهنی و یا روانی ارائه می شود به منظور دستیابی این افراد به مهارت‌ها و منابعی که برای دستیابی به کار، بازگشت به شغل، حفظ شغل و رقابت در کار مورد نیاز می باشد.

۱-۲- فرد معلول جویای کار

به فردی اطلاق می شود که ضمن دارا بودن شرایط عمومی پذیرش حرفه ای و اشتغال، به راحتی قادر به جذب در بازار کار نبوده و در سامانه اشتغال سازمان ثبت نام نموده است.

۱-۳- فرد معلول واجد شرایط اشتغال و بکارگماری (آماده کار)

هر فرد معلول مشروط به دارا بودن ظرفیت کاری متناسب با شغل و حرفه ی مشخص می تواند واجد شرایط اشتغال و بکارگماری باشد و آماده به کار محسوب می شود.

۱-۴- پذیرش حرفه ای (آماده سازی برای ورود به شغل)

فرآیندی از خدمات در حیطه توانبخشی است تا ضمن غربالگری و تعیین ظرفیت های کاری، آموزش های لازم را برای رسیدن به آمادگی و ورود به بازار کار و شغل معین را پیش بینی و حسب مورد از طریق مراکز غیردولتی اجرائی نماید. (به دستورالعمل پذیرش حرفه ای و آماده سازی شغلی مراجعه شود).

۱-۵- آموزش های تابعی

مجموعه ای از آموزش ها است که بصورت پیش نیاز برای آموزش های فنی و حرفه ای مورد نیاز است. بطور مثال دانستن مفاهیم ریاضیات و مثلثات برای کسب مهارت در رشته تراشکاری.

۱-۶- مهارت های کاری

به مجموعه ای از مهارت ها اطلاق می شود که برای آموزش و یادگیری حرفه های مختلف مورد نیاز است و در دستیابی فرد

به شغل و حفظ آن مورد نیاز است. اهم این مهارت ها مشتمل اند بر مهارت های شناختی (حل مشکل، تصمیم گیری و...)، مفاهیم پایه مثل خواندن، نوشتن، ریاضیات، تجسم فضایی، مهارت های حرفه آموزی، مهارت های روابط بین فردی، مهارت های عملکردی و...

۷-۱- کارگر حمایتی

به فردی گفته میشود که بعلت نوع یا شدت معلولیت، میزان بهره وری وی در کار (کمیت و کیفیت تولید یا ارائه خدمات) به میزان افراد غیر معلول نبوده یا قادر به حضور کامل در محل کار نمی باشد. عبارتی این فرد در اجرای وظیفه مورد نظر توانائی لازم را دارا بوده، لیکن بدلیل شرایط معلولیت، همانند سایرین واجد شرایط استخدام و بکارگماری نمی باشد.

• کارگر حمایتی نوع اول:

افراد معلولی هستند که بر اثر نوع و یا شدت معلولیت توان آنها در ارائه خدمات یا تولید حداقل ۵۰٪ توان یا ظرفیت کاری (۵۰٪ یا بیشتر) کارگران غیر معلول در شرایط مشابه می باشد.

• کارگر حمایتی نوع دوم:

افراد معلولی هستند که بر اثر شدت معلولیت توان آنها در کمیت و کیفیت ارائه خدمات یا تولید حداکثر ۵۰٪ توان یا ظرفیت کاری (کمتر از ۵۰٪) کارگران غیر معلول در شرایط مشابه می باشد.

۸-۱- کمیته تصمیم گیری و نظارت

کمیته توانبخشی حرفه ای در سطح استان و شهرستان که محوریت فعالیت های پذیرش حرفه ای را برعهده دارد.

۹-۱- کارگاه تولیدی حمایتی

مرکزی است که شرایط یک اشتغال حمایتی را برای افراد معلولی فراهم می نماید که براساس ارزیابی های انجام شده توسط مشاور حرفه ای امکان حضور در انواع دیگر اشتغال از جمله اشتغال رقابتی، حمایت شده و اشتغال خانگی را نداشته باشد. این مرکز می تواند از کارگاه های مختلفی تشکیل گردد که نوع کارگاه و حرفه انتخابی بایستی به کمیته پذیرش شهرستان معرفی گردند.

در این کارگاه افراد معلول معرفی شده پس از طی دوره کوتاه آموزش های تابعی در حرفه مورد نظر بعنوان "کارگر حمایتی" به کار مشغول شده و مطابق با دستورالعمل از مزایای آن منتفع خواهند شد.

۱۰-۱- مرکز جامع توانبخشی حرفه آموزی و اشتغال حمایت شده

به مجموعه ای اطلاق می شود مشتمل بر مرکز حرفه آموزی و کارگاه تولیدی حمایتی معلولین مشروط بر آنکه:

- فضای آموزشی از کارگاه تولیدی جدا باشد،
- مسئولین فنی هر دو جدا باشد
- در بخش حرفه آموزی هر گروه از معلولین آموزش متناسب با نوع و شدت معلولیت را دریافت کنند.
- نوع و محتوای آموزش کاملاً در راستای آماده سازی و اشتغال در همان کارگاه تولیدی حمایتی برنامه ریزی شده باشد.

ماده ۲

شرایط تخصصی متقاضی و مسئول فنی

۲-۱- شرایط تخصصی متقاضی

دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی دکترا یا کارشناسی در رشته های مرتبط با امور توانبخشی شامل: کاردرمانی، فیزیوتراپی، گفتار درمانی، بینائی سنجی، ارتوپدی فنی، شنوایی شناسی، روانشناسی، مددکاری اجتماعی، مدیریت توانبخشی، پزشکی، علوم تربیتی

تبصره ۱: در کارگاه هایی که اکثریت افراد واجد شرایط کار از معلولین روانی مزمن می باشند، الزامی است مدرک تحصیلی مؤسس یکی از موارد ذیل باشد:

دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی در رشته های روانپزشکی و یا پزشک عمومی دوره دیده (دوره های مرتبط با بیماران روانی مزمن و مورد تایید سازمان بهزیستی کشور)، دکترای روانشناسی، کارشناس ارشد روانشناسی (با دو سال سابقه کار مرتبط)، کارشناس ارشد کاردرمانی با گر ایش روانی (با دو سال سابقه کار مرتبط)، کارشناس ارشد روان پرستاری (با سه سال سابقه کار مرتبط)

۲-۲- شرایط تخصصی مسئول فنی

دارا بودن مدرک تحصیلی کارشناسی یا بالاتر در رشته های فنی و مهندسی یا استاد کاران دارای مدرک مهارت درجه یک فارغ التحصیل از سازمان آموزش فنی و حرفه ای و یا کارشناسان توانبخشی

تبصره: در صورت عدم وجود افرادی با مدارک فوق الذکر مرکز می تواند از مریبان درجه یک با حداقل پنج سال سابقه کار مفید استفاده نماید. تنها در خصوص شهرستان های با امکانات محدود تر تجربه کاری مریبان با دو سال سابقه کار مو رد تأیید است.

ماده ۳

ضوابط پذیرش و شرایط ترخیص

۳-۱: ضوابط پذیرش

- فرد معلول واجد شرایط شغل حمایت شده با معرفی اداره بهزیستی شهرستان مربوطه و پس از انجام مراحل راهنمایی و مشاوره شغلی، حرفه آموزی و آماده سازی بعنوان کارگر حمایتی به مرکز توانبخشی حرفه ای (کارگاه تولیدی - حمایتی) ارجاع و با موافقت مسئول مرکز (کارگاه) پذیرش می شود
- کارگاه بطور مستقیم و بدون اطلاع و هماهنگی و تأیید بهزیستی شهرستان مجاز به پذیرش معلول جوای کار تحت عنوان "کارگر حمایتی" نمی باشد.
- افرادی با معلولیت های (جسمی و حرکتی، حسی، ذهنی و روانی مزمن) در این کارگاه بعنوان کارگر حمایتی پذیرفته می شوند که فرصت اشتغال را در کوتاه مدت در بازار کار نمی یابند. در حقیقت فرد معلول در این کارگاه ها بدنبال ایجاد فرصتی مناسب است تا در صورت امکان با کسب مهارت بیشتر فرصت اشتغال در بازار آزاد کار را نیز بیابد. بنابراین کارگاه ها هم می تواند به نوعی محل کار دائم برای آنان بوده و یا بعنوان یک مرحله انتقالی بین محل آموزش و بازار تلقی شود.
- پذیرش افراد معلول بطور تلفیقی (از انواع معلولیت ها) به شرط هماهنگی با کمیته تصمیم گیری شهرستان بلامانع می باشد.

تبصره: نظر به اینکه بعد درمان برای بیماران روانی مزمن در اولویت نسبت به اشتغال قرار دارد، لذا کارگاه هایی که منحصراً با بیماران روانی مزمن تکمیل شده اند می توانند براساس الگوی مراکز حرفه آموزی (حمایتی) اداره و سازماندهی شوند.

- سن پذیرش افراد دارای معلولیت از ۱۵ سال به بالا باشد.

۳-۲: شرایط ترخیص

- طول مدت حضور فرد معلول در کارگاه تولیدی حمایتی بستگی به ایجاد زمینه های اشتغال و یا تمایل وی به خروج از مرکز خواهد داشت.
- اگرچه کارگاه تولیدی حمایتی را می توان یک محل کار دائمی برای فرد معلول تلقی نمود، چنانچه ه در هر زمان که موقعیت کاری مناسب تری ترخیص موفق برای وی مهیا گردد، می تواند با نظر کمیته تصمیم گیری شهرستان کاربایی برای وی انجام و از کارگاه خارج شود.

تبصره: چنانچه مرکز دارای آمار ترخیص موفق بالاتری نسبت به سایر مراکز استان باشد، براساس نظر کمیته تصمیم گیری شهرستان می تواند از تشویق های مالی سازمان بهره مند گردد.

ماده ۴

روند ارائه خدمات در مرکز

- ساعت فعالیت کارگاه در روزهای هفته از ۸ صبح تا ۱۴ به استثناء روزهای پنجشنبه که از ساعت ۱۲-۸ می باشد، در صورت نیاز و موافقت استان و آمادگی مرکز با ارائه مجوز کتبی، افزایش ساعت فعالیت مرکز و یا فعالیت در شیفت بعد از ظهر بلامانع است.

تبصره ۱: بر اساس تصویب استانداری استانهای کشور و شرایط اقلیمی مبنی بر تغییر ساعات رسمی کار ادارات دولتی (منطبق با تغییر ساعات فعالیت در استان) زمان شروع و خاتمه فعالیت های کارگاه قابل تغییر خواهد بود.

تبصره ۲: میزان ساعات حضور کارگر حمایتی و نوع آن در مرکز حسب مورد و با پیشنهاد مرکز و تأیید بهزیستی شهرستان قابل تغییر می باشد.

- یک وعده چاشت و یک وعده غذا طبق برنامه غذایی در هر شیفت که به تایید اعضای نظارت تخصصی استانی رسیده باشد، تهیه و سرو گردد.

• مرکز موظف به تأمین بیمه حوادث کار و مسئولیت فنی می باشد.

• مرکز موظف به تأمین بیمه بازنشستگی کارگران حمایتی تحت پوشش در صورت تأمین اعتبار مربوطه توسط سازمان بهزیستی می باشد.

• بمنظور حمایت از فرد معلول هزینه ایاب و ذهاب فرد معلول، بهزیستی استان و شهرستان می تواند براساس شیوه نامه های مصوب اقدام نماید.

• در اجرای این آئین نامه خانواده وجهی پرداخت نخواهد نمود.

• چنانچه برای کمیته تصمیم گیری، بهزیستی شهرستان اثبات گردد که مرکز در انجام تعهدات و وظایف مورد نظر حداکثر تلاش و مساعدت های لازم را اعمال نموده است (حسب نوع مورد) تشویق و از تسهیلات گوناگون بهره مند خواهد شد و بالعکس چنانچه محرز گردد که بطور عمد و بدون وجود ادله واقعی از ادامه فعالیت فرد معلول بعنوان کارگر حمایتی امتناع

گردیده است وفق دستورالعمل نظارت بر مؤسسات و مراکز غیردولتی و خیریه موضوع ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب شورای معاونین سازمان مورخ ۱۳۸۷/۳/۲۰ بر خورد خواهد شد.

• مرکز مجاز است محصولات تولیدشده در کارگاه را به فروش برساند.

- مرکز موظف است از محل درآمد اختصاصی، مبلغی معادل حداقل ۲۰ درصد کل یارانه دریافتی را بصورت میانگین، به عنوان دستمزد و یا پول تو جیبی به کارگران حمایتی تحت پوشش پرداخت نماید.
- مرکز موظف است مبلغ معادل با دستمزد فرد را در حساب بانکی که برای وی افتتاح و اعلان می گردد بطور ماهیانه واریز و لیست چاپی آنرا به بهزیستی شهرستان اعلام نماید.

ماده ۵

آموزش (نوع ، مدت)

- آموزش های تابعی و مراحل بکارگماری
نظر به اینکه فرد (معلول واجد شرایط کار) قبلاً دوره های آموزشی و آماده سازی مقدماتی را گذرانده است ، بمنظور آموزش و توجه بیشتر نوع حرفه مورد نظر بایستی دوره هائی را به نیز شرح ذیل بگذراند:

- آموزش های تابعی که به وظایف شغلی کارگر مربوط می شود .
- آموزش مهارت های اجتماعی و رفتار کاری ، مهارتهای زندگی، آداب کاری ، اصلاح ارتباطات که سبب ارتقاء مزیت شغلی آنان در محیط کار خواهد شد .
- پس از طی آموزش های تابعی در قالب "دوره آزمایشی ۱" بعنوان "کارگر حمایتی" در همان کارگاه به کار مشغول خواهد شد.
- هر مرکز مجاز به راه اندازی تعداد آزاد کارگاه تولیدی یا خدماتی متناسب با نوع و حرف و ظرفیت مرکز ، منطبق با بوم و فرهنگ منطقه با نظر کمیته پذیرش حرفه ای شهرستان خواهد بود.
- در صورت توانمندی کارگر شاغل پس از کسب مجوز و با نظارت کمیته پذیرش شهرستان ، مرکز می تواند وی را در محیطی خارج از محل کارگاه (در شرایط محیط کاری) مشغول نماید. (اشتغال حمایت شده)

تبصره ۱: هر کارگاه با ظرفیت نا محدود مشروط به رعایت موارد فضا و ایمنی و بهداشت فردی و گروهی می تواند تشکیل شود.

تبصره ۲: هر کارگاه حداقل با یک مربی و یا استاد کار فعالیت نماید.

- طول مدت (آموزش تابعی و اشتغال حمایتی)

طول مدت آموزش تابعی شغل مورد نظر حداکثر سه ماه خواهد بود.

تبصره ۱: طول دوره آموزش تابعی میتواند حداکثر بمدت یک ماه دیگر با نظر کمیته پذیرش شهرستان تمدید گردد.

دوره اشتغال آزمایشی حداکثر بمدت سه ماه حضور داشته و چنانچه از نظر نوع کار، علائق، استعداد فردی، رفتار متقابل اجتماعی، شرایط برای ادامه روند فعالیت وی مهیا باشد با تأیید مسئول فنی و مؤسس مرکز فرد بعنوان کارگر حمایتی به اداره پذیرش شهرستان معرفی می شود.

تبصره ۲: کل دوره آموزش تابعی و اشتغال آزمایشی نبایستی از شش ماه بیشتر باشد .

تبصره ۳: آموزش مهارتهای زندگی، آداب کاری ، اصلاح ارتباطات اجتماعی در طولانی مدت و به مرور برای کارگر حمایتی یا خانواده وی از سوی بهزیستی شهرستان به مرکز ارائه و بایستی آموزش داده شوند.

ماده ۶

نیروی انسانی

تعداد پرسنل پیشنهادی در رده های مختلف مربوط به مرکز با ظرفیت ۵۰ نفر معلول بوده و لذا در مراکز با ظرفیت بالاتر یا پایین تر نیروی انسانی به نسبت تغییر می یابد.

- مسئول فنی بصورت تمام وقت
- کارشناس روانشناسی یا مددکاری اجتماعی بصورت تمام وقت
- استاد کار حداقل با مدرک دیپلم دارای گواهینامه مهارت فنی از مراکز آموزشی معتبر و یا کارشناسی در رشته های حرفه ای به ازای ۱۳ تا ۱۵ نفر کارگر حمایتی یک مربی در هر کارگاه .
- خرید خدمت تخصصی توانبخشی و پزشکی حسب مورد از نیرو های کارشناسی یا کارشناسی ارشد مرتبط

تبصره ۱: کارگاه می تواند از افرادی که توانائی آموزش یا تولید را بعنوان مربی دارا باشند و نیز نیرو های بازنشسته بطور محدود (حداکثر ۲۰٪ از ظرفیت مربیان شاغل در مرکز) بهره مند گردد.

تبصره ۲: در آموزش مهارت های زندگی مرکز مؤلف به خرید خدمات کارشناسان مرتبط که شرایط آنان از سوی بهزیستی شهرستان اعلام می شود، خواهد بود.

- آشپز یک نفر (در صورت عقد قرارداد با شرکت های تهیه ی غذا، نیازی به بکارگیری آشپز وجود ندارد)
- خدمه : یک نفر

ماده ۷

فضای فیزیکی

- فضای مناسب جهت اتاق مدیریت یا مسئول فنی مرکز و محل نگهداری پرونده افراد معلول با ابعاد مناسب .
 - فضای مناسب جهت کارگاه تولیدی یا خدماتی با ابعاد متناسب با نوع حرف قابل تطبیق یابد .
 - آشپزخانه و سالن غذا خوری و فضا های عمومی
- تبصره ۱:** مؤسس مرکز مؤلف به رعایت شرایط بهداشتی و فنی کارگاه تولیدی به ازاء هر کارگرمتناسب با نوع حرفه خواهد بود.

تبصره ۲: مناسب سازی فضا، تجهیزات و موقعیت شغلی کارگر حمایتی در کارگاه بایستی متناسب با شرایط و رفع موانع کاری وی تعیین گردد.

ماده ۸

تجهیزات و لوازم تخصصی

مناسب سازی کل تجهیزات و شرایط کاری هر مرکز بایستی متناسب با شرایط کار تعیین گردد .
کلیه تجهیزات مورد نیاز بخش های اداری و تولیدی ؛ آشپزخانه ؛ تجهیزات ایمنی و ... در حد استاندارد (در حد معمول) وجود داشته باشد.
تبصره : هر مرکز مؤلف به دریافت تأییدیه از مراجع ذی صلاح پیش از آغاز به کار می باشد.